

**UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRICOLE ȘI MEDICINĂ  
VETERINARĂ „ION IONESCU DE LA BRAD” IAȘI  
FACULTATEA DE AGRICULTURĂ  
DOMENIUL DE DOCTORAT: AGRONOMIE  
SPECIALIZAREA: MANAGEMENT ȘI MARKETING  
ÎN AGRICULTURĂ**

**Ec. RUSU MIHAELA - LOREDANA**

# **TEZĂ DE DOCTORAT**

**STUDII PRIVIND STRATEGIILE DE  
DEZVOLTARE RURALĂ ÎN DEPRESIUNEA  
VRANCEA**

**CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC,  
PROF. UNIV. DR. ION – VALERIU CIUREA**

**IAȘI, 2012**

## REZUMAT

**Cuvinte cheie:** spațiu rural, dezvoltare rurală, management, strategii, turism rural

Dezvoltarea agrar-rurală a satului românesc a devenit o realitate și o necesitate pentru economia națională. Datorită evenimentelor din anul 1989, dar și a discontinuității unei dezvoltări normale pricinuite de cel de-al doilea război mondial, satul românesc contemporan trece prin ample și profunde modificări.

Problematica mediului rural a fost abordată de foarte mulți cercetători din diverse domenii care au dat soluții de îmbunătățire bune sau mai puțin bune pentru problemele din mediul enunțat.

Cercetarea privind dezvoltarea mediului rural este de actualitate deoarece populația care locuiește în mediul rural se confruntă cu foarte multe probleme care necesită găsirea unor soluții viabile care să contribuie la îmbunătățirea consistentă a condițiilor de viață și a motivării tinerilor de a aprecia și a promova valorile și tradițiile satului.

Teza de doctorat conține cercetarea întreprinsă care a avut ca scop principal identificarea resurselor și factorilor care contribuie la dezvoltarea zonei și elaborarea strategiilor de dezvoltare rurală în Depresiunea Vrancea.

Teză de doctorat „*Studii privind strategii de dezvoltare rurală în Depresiunea Vrancea*” este structurată în 7 capitole.

**Capitolul I** al tezei de doctorat este intitulat „*Stadiul cercetărilor în domeniul dezvoltării rurale*”. Acest capitol reprezintă un studiu bibliografic realizat la nivel național și internațional privind problematica dezvoltării rurale.

Lumea rurală este caracterizată de simplitate, perenitate și forța adevărului. Spațiul rural de astăzi se confruntă cu numeroase dificultăți. Susținerea comunităților rurale este cu atât mai importantă cu cât aceasta consolidează voința poporului român de a deveni european în întregime.

În prima parte a capitolului sunt prezentate aspecte teoretice privind definirea și funcțiile spațiului rural, așezările rurale specifice satului românesc. O definiție oficială a spațiului rural este dată de Recomandarea 1296 /1996 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei cu privire la Carta Europeană a spațiului rural astfel: agricultură, sivicultură, acvacultură și pescuit; activități economice și culturale ale locuințelor acestor zone (artizanat, industrie, servicii, etc); amenajări pe zone neurbane pentru timpul liber și distracții (sau de rezervații naturale); alte folosințe (cu excepția celor de locuit).

Tot în această parte sunt prezentate aspectele teoretice privind dezvoltarea spațiului rural prin prezentarea conceptelor, delimitărilor, principiilor și obiectivelor dezvoltării rurale.

Agricultura reprezintă un sector predominant al spațiului rural și din această cauză sunt prezentate atât importanța și funcțiile agriculturii, integrarea agriculturii ca ramură în economia națională, particularitățile organizatorice și structurale ale agriculturii românești în dezvoltarea spațiului rural, precum și managementul strategic al exploatațiilor agricole.

În partea a doua a capitolului sunt prezentate aspectele privind încadrarea turismului rural și agroturismului în spațiul și economia rurală.

Capitolul se încheie cu prezentarea strategiilor și programelor de dezvoltarea rurală din Uniunea Europeană. România trebuie să implementeze politicile Uniunii Europene în domeniul dezvoltării rurale, principiile Politicii Agricole Comune (P.A.C.) și să utilizeze principalele instrumente și mecanisme de politică agricolă și dezvoltare rurală.

**Capitolul II** este intitulat „*Scopul cercetărilor, obiectivele urmărite, zona rurală studiată și metodologia de cercetare*”. Demersul științific realizat are la bază importanța economică, socială și turistică a zonei rurale studiate, Depresiunea Vrancea (Bârsești, Jitia, Năruja, Negriștea, Nereju, Nistorești, Paltin, Păulești, Soveja, Spulber, Tulnici, Vrâncioaia).

Tema luată în studiu prezintă o analiză diagnostic a nivelului de dezvoltare rurală a Depresiunii Vrancea, în paralel cu identificarea și analiza factorilor direcți și indirecti care determină această dezvoltare. Au fost proiectate diferite variante de strategii menite să asigure creșterea economică a zonei.

Metodologia de cercetare utilizată este specifică diagnosticului economico-financiar și au fost utilizate metode moderne de cercetare: metoda comparației, metoda analizei datelor statistice, metoda observării directe, analiza SWOT.

Strategia de cercetare a cuprins elementele metodologice specifice fazelor cercetării: căutarea și culegerea de date, formularea ipotezelor și validarea acestora prin rezultatele cercetării, concluzii și propuneri cu privire la zona cercetată.

Obiectivele urmărite au fost: pregătirea individuală a documentației referitoare la tema de cercetare - realizarea unei cercetări bibliografice privind stadiul actual al dezvoltării rurale la nivel național și internațional; elaborarea unei analize diagnostic privind dezvoltarea rurală pentru a identifica resursele și factorii de dezvoltare rurală specifici Depresiunii Vrancea; realizarea analizei propriu-zise a spațiului rural al Depresiunii Vrancea privit în ansamblu și particularizarea printr-un studiu de caz privind strategiile de dezvoltare rurală pentru o localitate reprezentativă din Depresiunea Vrancea.

Studiul de caz a avut la bază realizarea analizei SWOT privind comuna Tulnici. Identificarea priorităților privind dezvoltarea comunei s-a realizat prin cercetarea participativă care a constat în culegerea datelor din teritoriu. Ca tehnică de cercetare a fost utilizat chestionarul. Pentru prelucrarea datelor au fost utilizate următoarele procedee: analiza indicatorilor și indicilor specifici, comparația, procedeul grafic, monografia.

**Capitolul III** intitulat „*Caracterizarea cadrului natural, organizatoric, instituțional al Depresiunii Vrancea*” prezintă următoarele aspecte: toponomia Vrancei, relief, limite, diviziuni, clima, hidrografie, flora și fauna, soluri și resurse ale subsolului, zona seismică a Vrancei.

Pentru a explica numele topic *Vrancea* cercetătorii au propus o multitudine de etimologii astfel: Bogdan P. Hașdeu îl socotea de origine sanscrită, *dela Vrana* = munte; N. Iorga și S. Mehedinți îl pune în legătură cu *vrană* – gaură de butoi, deoarece depresiunea situată între Carpați și Subcarpați arată ca o groapă sau vrană; Margareta Ștefănescu îl derivă de la *vran+ik* (*vran* = *bran* = stâmtoare). Alți specialiști îmbrățișează ideea conform căreia Vrancea ar putea însemna *țara neagră*.

*Depresiunea Vrancea* este formată din: *Depresiunea Soveja-Crimineț* (se compune din depresiunile Soveja și Crimineț, în bazinul superior al Șușiței); *Vrancea propriu-zisă*, care cuprinde și așa numita Depresiune Negriștești; Depresiunea *Bisoca-Necule*.

Clima este temperat continentală, de câmpie, de deal și de munte, cu precipitații neuniforme, cu vânturi dominante din nord și nord-vest, sau vânturi de munte-vale, cu inversiuni de temperatură în Depresiunea Vrancei, și efecte de fohn, pe pantele estice.

Spațiul rural analizat este un ținut bogat prin ape minerale existente: ape oligometalice (Nereju, Lepșa), ape alcaline (Tulnici, Nereju, Paltin), ape clorurate-sodice (Herăstrău, Nereju), ape iodurate (Lepșa, Nistorești, Herăstrău), ape sulfatate (Nistorești), ape feruginoase (Lepșa, Nistorești), ape carbogazoase (Greșu, Lepșa, Tulnici).

Vegetația Depresiunii Vrancea aparține zonei de pădure. Culmile Vrancei sunt acoperite cu molidișuri pure, înconjurată, la exterior, de un brâu de brădet pur și în amestec. În ceea ce privește fauna, în zona montană întâlnim cerbul, care uneori coboară până în zona depresionară.

Între mamifere mai pot fi citate următoarele specii: mistrețul, jderul, veverița, nevăstuica, iar în zona de dealuri și câmpie iepurele și ariciul.

În depresiunile submontane, pe podurile teraselor, predomină solurile brune tipice, mai ușor podzolite sau pseudogleizate. Solurile ce acoperă suprafețele luncilor sunt superficiale și scheletice, în părțile mai stabile tinzând către un sol brun.

Studiile și lucrările de specialitate ale geologilor tectonicieni și specialiștilor seismologici (Șt. Hepites, Gr. Ștefănescu, I. Atanasiu, N. Mândrescu, etc.) evidențiază faptul că Vrancea este cea mai importantă și cea mai activă zonă seismică din România, recunoscută și urmărită ca atare pe plan mondial și european.

**Capitolul IV** „*Autenticitatea satului românesc – un atu pentru dezvoltarea turismului rural și agroturismului în Depresiunea Vrancea*” prezintă resursele care contribuie la dezvoltarea satului în Depresiunea Vrancea. Au fost identificate resursele naturale și antropice existente în spațiul rural din Depresiunea Vrancea.

Resursele naturale existente în zona Depresiunii Vrancea sunt rezervații hidrogeomorfologice, forestiere, floristice, faunistice, peisagistice protejate prin lege: Zăbala – Răoaza, Vârful Goru, Cheile Nărujei II – Pădurea Verde, Căldările Zăbalei – Pârâul Negru, Cascada Misina, Zarna Mică, Lacul fără fund, Răoaza, Cheile Nărujei I – Lacul Negru, Rezervația forestieră Pădurea izvoarele Nărujei, Cheile Nărujei II, Cheile Tișiței, Lepșa – Zboina, Păstrăvăria Lepșa, Cascada Putnei, Zona Algheanul.

Zona Depresiunii Vrancea, deși este o zonă ascunsă după Munții Vrancea, are un potențial antropic foarte variat. Chiar dacă este o zonă cunoscută, chiar și în Europa, pentru riscul seismic, localnicii, de-a lungul vremii, au construit adevărate monumente care au devenit astăzi atracții turistice. Conform Institutului Național al Monumentelor Istorice, zona Depresiunii Vrancea se poate mândri cu un număr impresionant de monumente istorice și biserici care sunt prezentate în cadrul tezei.

Au fost identificate măsuri și acțiuni de protecția mediului înconjurător, reconstrucție ecologică, evitarea și combaterea efectelor dezastrelor naturale pentru zona cercetată.

Când se vorbește despre autenticitatea unei zone trebuie luate în discuție următoarele elemente: tradiții, obiceiuri, vestimentație, stilul de viață al localnicilor, cultura și credințele proprii, stilul arhitectural al locuințelor și construcțiilor din zonă, limba și manifestările culturale. Cele 12 localități rurale din Depresiunea Vrancea se fac remarcate de turiști prin autenticitatea zonei, obiceiurile tradiționale, creațiile artistice populare și manifestările tradiționale care au loc în zona studiată.

Existența elementelor de atracție naturală atât de numeroase în localitățile rurale din Depresiunea Vrancea oferă o serie de avantaje pentru comunitatea gazdă astfel: produsele realizate și serviciile prestate de comunitatea gazdă pot fi dezvoltate și comercializate mai ușor, zona fiind recunoscută la nivel european; posibilitatea de dezvoltare a ecoturismului și a turismului rural; atragerea diferitelor finanțări speciale oferite de Uniunea Europeană pentru agricultură și silvicultură, pentru managementul tradițional și favorabil mediului.

În **Capitolul V** „*Studii privind resursele și factorii de dezvoltare rurală în Depresiunea Vrancea*” sunt prezentate: analiza factorilor (fizico-geografici, demografici, economici și naturali de risc) care contribuie la dezvoltarea rurală în Depresiunea Vrancea; infrastructura existentă, în curs de execuție și propusă pentru localitățile rurale analizate; măsuri de îmbunătățire a calității vieții; analiza SWOT a Depresiunii Vrancea.

Prin studiul lucrărilor de specialitate și analiza fișelor de sinteză existente la Consiliul Județean Vrancea s-a constatat faptul că, în anul curent, Depresiunea Vrancea este formată din 12 de comune care administrează 52 de sate.

Suprafața totală a Depresiunii Vrancea este de 120.123 ha, din care ponderea fiecărei localități, în ordine descrescătoare, este următoarea: Nistorești – 20,86%; Tulnici – 18,92%; Nereju - 15,19%; Păulești – 14,44%; Soveja – 7,95%; Vrâncioaia – 4,83%; Jitia – 3,80%; Paltin – 3,44%; Spulber – 2,80%; Negriștea – 2,74%; Năruja – 2,74; Bârsești – 2,29%.

Zona Depresiunii Vrancea este o zonă mai slab populată, specifică celei montane, unde populația scade mult sub 30 loc./km<sup>2</sup>. S-a constatat faptul că densitatea populației rurale din Depresiunea Vrancea la Recensământul populației și al locuințelor din 18 martie 2002 a fost de 25,51 loc./km<sup>2</sup>. Densitatea populației este în continuă descreștere în perioada anilor 2002-2009, fiind de 24,42 loc./km<sup>2</sup> la 1 iulie 2009.

Evoluția populației este în descreștere în perioada anilor 2002 - 2009. Comparând anul 2009 cu anul 2002 se constată o scădere de 4,30 % a populației în spațiul rural analizat.

Analiza evoluției natalității, mortalității și sporului natural pentru perioada anilor 2002-2009 a evidențiat faptul că în zona Depresiunii Vrancea s-a înregistrat un deficit de populație în perioada anilor 2002-2007 (de la -1,54‰ în anul 2002 la -3,87‰ în anul 2007). Comparativ cu anul 2008 când sporul a fost de -3,09‰., în anul 2009 s-a înregistrat un deficit de populație de -3,28‰ deoarece a crescut numărul deceselor.

Suprafața agricolă, după modul de folosință a localităților rurale, în anul 2009, a fost de 29.643 ha, astfel: suprafața arabilă – 11,41%; suprafața - livezi și pepiniere pomicole – 1,13%; suprafața - vii și pepiniere viticole – 0,34%; suprafața – pășuni – 37,66%; suprafața – fânețe –

49,46%. O suprafață de 87,12% este utilizată pentru pășuni și fânețe datorită faptului că ocupația de bază a localnicilor din zona Depresiunii Vrancea este păstoritul.

S-a observat tendința de creștere a numărului de salariați, numărul acestora fiind cu 63,41% în anul 2009 față de anul 2002.

În **Capitolul VI** intitulat „*Studiu de caz privind strategiile de dezvoltare rurală ale comunei Tulnici*” a fost descris, în prima parte, spațiul rural specific zonei analizate, iar în partea a doua a fost prezentată analiza SWOT a comunei analizate.

Din studiile etno-istorice reiese că atestarea cea mai veche a satelor comunei Tulnici datează din anul 1507, fiind înscrise în actele Divanului Domnesc. Comuna Tulnici este situată în partea de sud-vest a județului Vrancea, la 65 km. de municipiul Focșani, în zona Subcarpaților de curbură, în depresiunea Tulnici-Bârsești. Se învecinează la nord – comuna Soveja și comuna Bârsești, la sud – comuna Nistorești, la est – comuna Bârsești, iar la vest – județul Covasna.

În cadrul studiului efectuat au fost analizați factorii care contribuie la dezvoltarea rurală a comunei. Au fost identificați factorii: fizico-geografici, demografici, economici și naturali de risc. Demersul științific realizat a scos în evidență faptul că patrimoniul turistic existent reprezintă un punct forte pentru dezvoltarea comunei.

Conform studiilor realizate se poate afirma faptul că Tulnici nu are o tradiție îndelungată în industria ospitalității, însă comunitatea locală încearcă să promoveze autenticitatea satului românesc, resursele naturale și antropice existente în zonă și să satisfacă exigențele oricărui turist, fie el român sau străin.

Au fost prezentate analizele SWOT sectoriale: analiza SWOT privind poziția geografică și administrația locală; analiza SWOT privind populația și forța de muncă; analiza SWOT privind infrastructura tehnico-edilitară, de mediu, socială și culturală; analiza SWOT privind dezvoltarea economiei rurale; analiza SWOT privind turismul și agrementul; analiza SWOT integrală a comunei Tulnici. Pentru fiecare analiză au fost identificate: *punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările*.

Cercetarea a avut la bază sondajul realizat prin utilizarea chestionarului privind identificarea priorităților de dezvoltare ale comunei Tulnici. Respondenții au făcut aprecieri cu privire la gradul de dezvoltare al comunei Tulnici și au identificat prioritățile pentru: îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare; îmbunătățirea calității vieții; dezvoltarea economică durabilă; protejarea și conservarea mediului înconjurător; populația și forța de muncă; promovarea autenticității satului vrâncean prin acțiuni de promovare a turismului rural și agroturismului; administrația locală.

Strategia de dezvoltare rurală a comunei Tulnici prezintă: principiile care stau la baza elaborării strategiei de dezvoltare rurală; surse de finanțare pentru implementarea strategiei de dezvoltare rurală; domeniile și obiectivele strategice; programe și proiecte pentru atingerea obiectivelor strategice identificate

Dezvoltarea rurală a comunei Tulnici trebuie să se alinieze la prioritățile naționale de dezvoltare rurale, definite prin Planul Național de Dezvoltare (PND), Programul de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 (PNDR), Planul de Dezvoltare Regională 2007 – 2013 a Regiunii sud-est, Strategia de dezvoltare a județului Vrancea 2007 – 2013.

Abordarea dezvoltării rurale a zonei analizate trebuie să integreze și să coreleze soluțiile propuse pentru domeniile prioritare de dezvoltare ale comunei: infrastructura tehnico-edilitară, socială, culturală și de agrement; dezvoltare economică durabilă și protecția mediului; populație și forță de muncă; administrația locală.

Valorificarea potențialului comunității Tulnici presupune administrarea eficientă, transparentă și responsabilă a bunurilor publice: infrastructură și echipamente, inclusiv a patrimoniului natural și cultural care trebuie pus în valoare, dar, în același timp protejat și păstrat pentru generațiile viitoare.

Teza de doctorat este finalizată prin **Capitolul VII** „*Concluzii și propuneri*” care prezintă concluziile rezultate în cadrul cercetării efectuate și propunerile sintetizate privind opțiunile strategice care contribuie la dezvoltarea rurală a zonei analizate din Depresiunea Vrancea.